

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

Філологічний факультет

Кафедра сучасної української мови

РОБОЧА ПРОГРАМА

навчальної дисципліни

Сучасна українська мова: синтаксис і пунктуація. Ч.ІІ

обов'язкова дисципліна

Освітньо-професійна програма Європейські славістичні студії. Польська мова та література (філологія)

Спеціальність 035.033 Філологія (слов'янські мови та літератури (переклад включно), перша – польська)

Галузь знань 03 «Гуманітарні науки»

Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)

Факультет філологічний

Мова навчання: українська

Чернівці 2024 рік

Робоча програма навчальної дисципліни «Сучасна українська мова: синтаксис і пунктуація. Ч. II.» складена відповідно до освітньо-професійної програми «Європейські славістичні студії. Польська мова та література (філологія)» першого рівня вищої освіти за спеціальністю 035.033 Філологія (слов'янські мови та літератури (переклад включно), перша – польська), затвердженої Вченою радою Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича (Протокол № 6 від «29» червня 2023 р.).

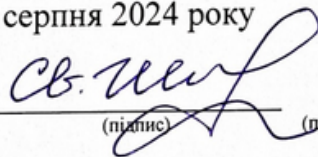
Розробник: Томусяк Людмила Миколаївна, доцент кафедри сучасної української мови, кандидат філологічних наук

Викладач: Томусяк Людмила Миколаївна, доцент кафедри сучасної української мови

Погоджено з гарантом ОП і затверджено на засіданні кафедри сучасної української мови

Протокол № 1 від «9» серпня 2024 року

Завідувач кафедри

(підпис)

Шабат-Савка С. Т.

(прізвище та ініціали)

Схвалено методичною радою факультету

Протокол № 1 від «12» серпня 2024 року

Голова методичної ради факультету

(підпис)

Антофійчук А. М.

(прізвище та ініціали)

Мета та завдання навчальної дисципліни: поглибити, узагальнити й закріпити знання студентів із курсу сучасної української літературної мови, сформувати в них погляд на мову як на системно-структурне явище, допомогти їм ґрунтовно оволодіти мовними категоріями. Спрямувати студентів на розвиток лінгвістичного мислення, поглиблене засвоєння мовних законів і явищ, мовознавчої термінології; на вивчення синтаксису й пунктуації простого ускладненого та складного речень сучасної української мови. Сформувати і закріпити знання про граматичну систему української мови, які забезпечують її функціонування у мисленнєво-комунікативному процесі; формувати відповідні компетентності для подальшої фахової реалізації й досконалого володіння засобами мови.

Пререквізити:

Сучасна українська мова: фонетика, лексикологія, правопис.

Сучасна українська мова: морфологія.

Сучасна українська мова: синтаксис і пунктуація. Ч.І.

Результати навчання. У результаті вивчення навчальної дисципліни студенти зможуть набути таких **загальних і спеціальних компетентностей**:

Загальні компетентності:

ЗК3. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК5. Здатність учитися й оволодівати сучасними знаннями.

ЗК6. Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК11. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

Фахові компетентності:

ФК2. Здатність використовувати в професійній діяльності знання про мову як особливу знакову систему, її природу, функції, рівні.

ФК3. Здатність використовувати в професійній діяльності знання з теорії та історії української мови.

ФК6. Здатність вільно, гнучко й ефективно використовувати українську мову, в усній та письмовій формі, у різних жанрово-стильових різновидах і регістрах

спілкування (офіційному, неофіційному, нейтральному), для розв'язання комунікативних завдань у різних сферах життя.

ФК8. Здатність вільно оперувати спеціальною термінологією для розв'язання професійних завдань.

ФК10. Здатність здійснювати лінгвістичний, літературознавчий та спеціальний філологічний (залежно від обраної спеціалізації) аналіз текстів різних стилів і жанрів.

ФК11. Здатність до надання консультацій з дотримання норм літературної мови та культури мовлення.

ФК13. Здатність розуміти лінгвістику як особливу науку, що вивчає структуру і функціонування мови; володіти знаннями з усіх галузей мовознавства, історії української мови та сучасної української мови.

У результаті засвоєння змісту навчальної дисципліни студенти повинні набути таких **програмних результатів навчання:**

ПРН 1. Вільно спілкуватися з професійних питань із фахівцями та нефахівцями державною мовою усно й письмово, використовувати її для організації ефективної культурної комунікації.

ПРН 3. Організовувати процес свого навчання й самоосвіти.

ПРН 8. Знати й розуміти систему мови, загальні властивості літератури як мистецтва слова, історію мов і літератур, що вивчаються, і вміти застосовувати ці знання у професійній діяльності.

ПРН 10. Знати норми літературної мови та вміти їх застосовувати у практичній діяльності.

ПРН 12. Аналізувати мовні одиниці, визначати їхню взаємодію та характеризувати мовні явища і процеси, що їх зумовлюють.

ПРН 14. Використовувати мови, які передбачені програмою для вивчення, в усній та письмовій формі, у різних жанрово-стильових різновидах і регістрах спілкування (офіційному, неофіційному, нейтральному), для розв'язання комунікативних завдань у побутовій, суспільній, навчальній, професійній, науковій сферах життя.

ПРН 15. Здійснювати лінгвістичний, літературознавчий та спеціальний філологічний аналіз текстів різних стилів і жанрів.

ПРН 16. Знати й розуміти основні поняття, теорії та концепції обраної філологічної спеціалізації, уміти застосовувати їх у професійній діяльності.

ПРН 17. Збирати, аналізувати, систематизувати й інтерпретувати мовні, літературні, фольклорні явища й використовувати їх для розв'язання складних задач і проблем у спеціалізованих сферах професійної діяльності та/або навчання.

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Загальна інформація про розподіл годин

Форма навчання	Рік підготовки	Семестр	Кількість			Кількість годин						Вид підсумкового контролю
			кредитів	годин	Змістових модулів	лекцій	практичних	семінарських	лабораторних	самостійної роботи	індивідуальних завдань	
Денна	2-й	4	4	120	2	30	30			60		іспит

СТРУКТУРА ЗМІСТУ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин	
	денна форма	
	усього	у тому числі
	о	

		л	п	ла б	ін д	с.р.
1	2	3	4	5	6	7
Модуль 1						
Змістовий модуль 1. Синтаксис простого ускладненого речення						
Тема 1. Поняття про просте ускладнене речення.Структурне й семантичн ускладнення простого речення. Відокремлені члени речення. Умови відокремлення.	8	2	2			4
Тема 2. Речення з відокремленими означеннями. Відокремлена прикладка.	8	2	2			4
Тема 3. Відокремлені обставини та додатки. Пунктуація.	8	2	2			4
Тема 4. Речення з однорідними членами. Сміслові відношення між однорідними компонентами. Розділові знаки у реченнях з однорідними членами	8	2	2			4
Тема 5. Однорідні означення. Однорідні додатки. Однорідні обставини. Дискусійність питання про однорідні присудки. Пунктуація	8	2	2			4
Тема 6. Опосередковані компоненти та їх статус у сучасній українській мові. Специфіка пояснювально-уточнювальних зворотів та умови	8	2	2			4

їх відокремлення						
Тема 7. Автономні конструкції у структурі простого речення. Звертання. Пунктуація	8	2	2			4
Тема 8. Вставні і вставлені конструкції у структурі простого речення та їх відокремлення	8	2	2			4
Разом за модулем 1	64	16	6			32
Модуль 2						
Змістовий модуль 2. Синтаксис складного речення						
Тема 1. Складне речення як синтаксична одиниця	8	2	2			4
Тема 2. Структурно-семантичні типи складносурядних речень.	8	2	2			4
Тема 3. Структурно-семантична класифікація складнопідрядних речень. Складнопідрядні речення з кількома підрядними.	8	2	2			4
Тема 4. Складнопідрядні речення в синтаксичній системі	8	2	2			4
Тема 5. Безсполучникове речення	8	2	2			4
Тема 6. Складна синтаксична конструкція. Період	8	2	2			4
Тема 7. Пунктуація у складному реченні. Авторська пунктуація.	8	2	2			4

Разом за модулем 2	56	1 4	14				28
Усього годин	120	3 0	30				60

Тематика лекційних занять з переліком питань

№	Назва теми з основними питаннями – план	Кількість годин
1	Тема 1. Поняття про просте ускладнене речення в сучасній українській мові План: 1. Структурне ускладнення простого речення. 2. Семантичне ускладнення речення. 3. Відокремлені члени речення. 4. Умови відокремлення.	2
2	Тема 2. Речення з відокремленими членами План: 1. Відокремлені означення. 2. Відокремлена прикладка. 3. Відокремлені обставини. 4. Відокремлені додатки. 5. Порівняння у структурі простого речення.	2
3	Тема 3. Речення з однорідними членами План: 1. Історія питання про однорідні члени речення. 2. Смыслові відношення між однорідними компонентами: а) єднальні відношення; б) зіставно-протиставні відношення; в) розділові відношення; г) приєднувальні відношення; д) пояснювальні відношення. 3. Узагальнювальні слова при однорідних членах речення.	2
4	Тема 4. Однорідні головні й другорядні члени речення План: 1. Однорідні узгоджені й неузгоджені означення. 2. Однорідні прикладки. 3. Однорідні додатки. 4. Однорідні обставини. 5. Дискусійність питання про речення з кількома присудками.	2

5	Тема 5. Речення з опосередкованими компонентами План: 1.Поняття про опосередковані компоненти. 2. Статус опосередкованих компонентів. 3.Специфіка уточнювальних компонентів. 4.Специфіка пояснювальних компонентів.	2
6	Тема 6. Автономні конструкції у структурі простого речення. План: 1. Поняття про автономність компонентів у реченні. 2. Звертання, його статус у позиційній структурі речення. 3. Власне звертання та риторичні звертання. 4. Кличні модифікації.	2
7	Тема 7. Вставні і вставлені компоненти речення. План: 1. Поняття про суб'єктивну модальність речення, засоби вираження. 2. Речення зі вставними компонентами, їх структура й семантика. 3. Вставлені конструкції: структура, семантика, пунктуація.	2
8	Тема 8. Пунктуація у простому ускладненому реченні. План: 1. Принципи української пунктуації. 2. Розділові знаки при відокремлених другорядних членах речення. 3. Розділові знаки в реченнях з однорідними членами. 4. Видільна й роздільна функція розділових знаків.	2
9	Тема 9. Складне речення як синтаксична одиниця План: 1. Поняття про складне речення. 2.Грамаітичне значення складного речення. 3.Грамаітична форма складного речення. 4.Основні різновиди складного речення. 5.Статус складних речень ускладненого типу.	2
10	Тема 10. Структурно-семантичні типи складносурядних речень План: 1. Поняття про складносурядне речення. 2.Основні різновиди складносурядних речень. 3.Смислові відношення між частинами складносурядного речення. 4.Формальні типи складносурядних речень.	2

	Тема 11. Складнопідрядні речення в синтаксичній системі План: 1.Поняття про складнопідрядне речення. 2. Еволюція вчення про складнопідрядне речення. 3.Принципи класифікацій складнопідрядних речень.	2
	Тема 12. Структурно-семантична класифікація складнопідрядних речень. Складнопідрядні речення з кількома підрядними. План: 1. Складнопідрядні речення нерозчленованої структури з прислівним зв'язком. 2. Нерозчленовані займенниково-співвідносні складнопідрядні речення: 3. Складнопідрядні речення розчленованої структури. 4. Складнопідрядні речення з кількома підрядними.	2
	Тема 13. Безсполучникове речення План: 1.Основні типи безсполучникових складних речень. 2.Смислові різновиди безсполучникових речень. 3.Пунктуація в безсполучниковому складному реченні.	2
	Тема 14. Складна синтаксична конструкція. Період План: 1. Поняття про складну синтаксичну конструкцію. 2. Складна синтаксична конструкція й ускладнене складне речення. 3. Різновиди складних синтаксичних конструкцій. 4. Поняття про період. Різновиди періоду.	2
	Тема 15. Пунктуація у складному реченні. План: 1. Розділові знаки у складносурядному реченні. 2. Розділові знаки у складнопідрядному реченні. 3. Розділові знаки у безсполучниковому реченні. 4. Авторська пунктуація.	2

Тематика практичних занять з переліком питань

№	Назва теми (завдання)	Кількість годин
1.1	Просте ускладнене речення в сучасній українській мові.	2

	<i>Види роботи:</i> усні та письмові відповіді, дискутування, тестування, письмові вправи. Детермінантне ускладнення семантики речення. Дуплексивне ускладнення як вияв семантичної неелементарності простого речення. Ускладнення структури речення.	
1.2	Відокремлення другорядних членів як засіб ускладнення змісту простого речення. <i>Види роботи:</i> усні та письмові відповіді, дискутування, тестування, письмові тренувальні вправи. Відокремлені атрибутивні компоненти, зміна семантики речення. Порівняння поширене й непоширене. Відокремлені обставини. Відокремлені додатки.	2
1.3	Речення з сурядними рядами словоформ. <i>Види роботи:</i> усні та письмові відповіді, дискутування, тестування, письмові вправи. Смислові відношення між однорідними компонентами: єднальні, зіставно-протиставні, розділові, градаційні відношення. Приєднувальні і пояснювальні відношення. Розділові знаки при однорідних членах речення.	2
1.4	Однорідні підмети і присудки. Однорідність головних членів в односкладному реченні. Узагальнювальні слова при однорідних компонентах. <i>Види роботи:</i> усні та письмові відповіді, теоретичні міркування, дослідження-аналіз, тестування, тренувальні вправи. Однорідні узгоджені й неузгоджені означення. Однорідні додатки та обставини. Аналіз ускладнених речень, ускладнених однорідними членами.	2
1.5	Речення з пояснювально-уточнювальними компонентами. <i>Види роботи:</i> усні відповіді, теоретичні міркування, дослідження-розпізнавання з усним обґрунтуванням, тестування, тренувальні вправи. Відмінність між пояснювальними і уточнювальними зворотами. Засоби вираження уточнювальних обставин. Аналіз речень з пояснювально-уточнювальними зворотами за схемою.	2

1.6	Ускладнення структури речення вокативом. <i>Види роботи:</i> теоретичні міркування, дослідження-редагування з усним поясненням, тренувальні вправи, синтаксичний аналіз. Форми апеляції в українській мові. Кличний відмінок. Власне звертання та риторичні звертання. Кличні модифікації.	2
1.7	Суб'єктивна модальність речення. <i>Види роботи:</i> усні та письмові відповіді, теоретичні міркування, дослідження-порівняння, тестування, тренувальні вправи. Семантика вставних слів. Вставлені конструкції: семантика, функціонування. Розділові знаки при компонентах, граматично не пов'язаних зі структурою речення.	2
1.8	Пунктуаційний аналіз простих ускладнених речень. <i>Вид роботи:</i> усні та письмові відповіді, тестування, письмові вправи. Умови відокремлення другорядних членів. Обов'язкова й факультативна пунктуація. Авторські розділові знаки.	2
2.1	Засоби зв'язку предикативних частин у складному реченні. <i>Види роботи:</i> усні відповіді, теоретичні міркування, тестування, моделювання, дослідження-порівняння, тренувальні вправи. Семантико-синтаксичні відношення у складному реченні та засоби їх вираження. Відмінність між реченням і предикативною частиною складного речення. речення вільної і зв'язаної структури.	2
2.2	Складносурядні реченні відкритої і закритої структури. <i>Види роботи:</i> теоретичні міркування, тестування, моделювання, дослідження-порівняння, тренувальні вправи. Сутність сурядного зв'язку. Семантичні відношення у реченнях відкритої структури. Різновиди речень закритої структури. Аналіз ССР за схемою.	2
2.3	Принципи класифікації СПР. Засоби зв'язку у СПР. <i>Види роботи:</i> усне фронтальне опитування, міркування-аналіз, тестування, моделювання, дослідження-порівняння, тренувальні вправи. Семантичні й асемантичні сполучники підрядності. Сутність поняття розчленованості / нерозчленованості структури СПР.	2

	Аналіз речень нерозчленованої структури.	
2.4	Складнопідрядні речення розчленованої структури. <i>Види роботи:</i> усне фронтальне опитування, міркування-аналіз, тестування, дослідження-порівняння, тренувальні вправи. Речення зумовленості. Порівняльні підрядні речення. Речення відповідності. Підрядні речення часу.	2
2.5	Безсполучникові складні речення <i>Види роботи:</i> теоретичне міркування, моделювання, дослідження-аналіз, тренувальні вправи. Класифікація безсполучникових складних речень. Речення закритої і відкритої структури. Сміслові різновиди безсполучникових речень. Речення типізованої і не типізованої структури. Пунктуація в безсполучниковому складному реченні.	2
2.6	Складна синтаксична конструкція. Період <i>Види роботи:</i> усні відповіді, тестування, дослідження-увідповіднення, тренувальні вправи. Поняття про складну синтаксичну конструкцію. Різновиди складних синтаксичних конструкцій. Складні ускладнені речення з різними типами зв'язку. Поняття про період. Різновиди періоду.	2
2.7	Пунктуація у складному реченні <i>Види роботи:</i> теоретичні міркування, тестування, моделювання, дослідження-порівняння, тренувальні вправи. Розділові знаки у складносурядному реченні. Розділові знаки у складнопідрядному реченні. Розділові знаки у безсполучниковому реченні. Розділові знаки в складних ускладнених реченнях. Авторська пунктуація.	4

Завдання для самостійної роботи студентів

Самостійна робота здобувачів освіти під час вивчення освітнього компонента «Сучасна українська мова: синтаксис і пунктуація. Ч.І» складається з

різних видів:

- 1) підготовка до аудиторних (практичних) занять;
- 2) самостійне поглиблене опрацювання тем освітнього компонента згідно з навчально-тематичним планом;
- 3) написання рефератів;
- 4) підготовка письмових повідомлень, есеїв;
- 5) створення презентацій до тем;
- 6) виконання вправ, що відповідають лекційному матеріалу.

№ теми	Назва теми
1.1	Поняття про просте ускладнене речення в сучасній українській мові. 1) Підготувати повідомлення на тему «Поняття про просте і складне речення в українській мові» використовувати праці: Загнітко А.П. Теоретична граматики української мови. Синтаксис [монографія]. Донецьк: ДонНУ, 2001. 662с. Тютюма Т. Типологічні вияви простого ускладненого речення в українській мові: призматичного аспекту. Серія: Педагогічні науки. Випуск 16. Тернопіль: БДПУ, 2019. С.310 – 318. 2) Розкрити поняття предикативності і напівпредикативності в сучасній синтаксичній науці за матеріалами: Кульбабська О.В. Вторинна предикація у простому реченні. Монографія. Чернівці: ЧНУ, 2011. 672с.
1.2	Відокремлені члени речення Опрацювати й законспектувати: <i>Український правопис.</i> Київ. Науково-виробниче підприємство «Видавництво “Наукова думка” НАН України», 2019. С.203 – 204. Виконати завдання: <i>Омельчук С.</i> Правописний практикум з української мови. Норми правопису. Редакції «Українського правопису». Сергій Омельчук, Марія Омельчук. Київ, 2020. С. 142 – 143. Законспектувати : Кухарчук І.О. Відокремлення в структурі речення: теоретико-методичний аспект. Інноваційна педагогіка. Вип.16. Т.2. с.69 – 73.
1.3	Речення з однорідними членами Підготувати повідомлення на тему: «Однорідні й неоднорідні речення в українській мові». Виконати завдання: <i>Омельчук С.</i> Правописний практикум з української мови. Норми правопису.

	редакції «Українського правопису». Сергій Омелячук, Марія Блажко. Київ, 2020. С. 147 - 150. Написати есей на самостійно вибрану тему, використавши однорідні члени речення.
1.4	Однорідні головні й другорядні члени речення Ознайомитися зі статтями, склавши тези: <i>Єршова Н.В.</i> До проблеми розмежування сполучників безсполучникових конструкцій. Філологічні студії. Науковий збірник Криворізького державного педагогічного університету. 2019. №1. С.48 – 57; <i>Барчук В.М.</i> Сурядність: типологічний аспект. Мовознавство. №5. С. 13 – 20. Виконати завдання: <i>Омелячук С.</i> Правописний практикум з української мови. Нові норми. Редакція «Українського правопису». Сергій Омелячук, Марія Блажко. Київ, 2020. С. 153 - 155. Зробити синтаксичний аналіз 3 речень із вправи 1 (с.153) (таблиця 1)
1.5	Речення з опосередкованими компонентами Виконати: 1) вправи за лекційним матеріалом: 1) <i>Омелячук С.</i> Правописний практикум з української мови. Норми нової редакції «Українського правопису». Сергій Омелячук, Марія Блажко. Київ, 2020. С. 168 - 169. 2) тестові завдання (там само, с. 169). Підготувати письмове повідомлення про пояснювальну, уточнювальну функцію опосередкованих компонентів у реченнях українській мові. Зробити повний синтаксичний аналіз 10 речень з пояснювальними зворотами (на вибір студентів)
1.6	Автономні конструкції у структурі простого речення. Звертання, присяжні статус і функції Виконати вправи і тести за лекційним матеріалом: 3) <i>Омелячук С.</i> Правописний практикум з української мови. Норми нової редакції «Українського правопису». Сергій Омелячук, Марія Блажко. Київ, 2020. С. 176- 178. 4) тестові завдання (там само, с. 178).

	Ознайомитися з працями і підготувати письмове повідомлення про апеляцію з опертям на праці: 1) Скаб М. С. Граматика апеляції в українській мові. Місто, 2002. 272 с. 2) Скаб М., Скаб М. «Словник звертань української мови»: потреби, аспекти та проблеми лексикографічної інтеграції українських назв адресата мовлення. Науковий Ужгородського національного університету. Серія: Соціальні комунікації. Вип. 24. 2011. С. 18-26. https://surl.li/twiabz
1.7	Вставні і вставлені компоненти речення. Речення зі вставними компонентами. Вставлені конструкції Виконати вправи: 5) Омельчук С. Правописний практикум з української мови. Норми нової редакції «Українського правопису». Омельчук, Марія Блажке. Київ, 2020. С. 172- 174. 6) тестові завдання (там само, с. 175). Підготувати повідомлення для усного виступу на тему: «Відмінні ознаки вставних і вставлених конструкцій у реченнях». Ознайомитися й підготувати реферативний виступ за працями: 1) Вихованець І. Р. Модальність. Українська мова. Енциклопедія НАН України, Ін-т мовознав. ім. О. О. Потебні, Ін-т укр. мов ред. В. М. Русанівський [та ін.]. – К.: Українська енциклопедія ім. М. П. Бажана, 2000. С. 338–339. 2) Горголюк Н. Г. Об'єктивна і суб'єктивна моделювання співвідношення понять і термінів. Наукові праці. Східноукраїнське мовознавство. 2017. Випуск 287. Том 299. https://journals.indexcopernicus.com/api/file/viewByFileId/287/299/10/Gorholuk.pdf
1.8.	Пунктуація у простому ускладненому реченні а) Опрацювати й законспектувати: Український правопис. Київ. Науково-видавниче підприємство «Видавництво “Наукова думка” НАН України», 2019. С.228-233. б) зробити пунктуаційний аналіз текстів за : Омельчук С. Правописний практикум з української мови. Норми нової редакції «Українського правопису». Сергій Омельчук, Марія Блажке. Київ, 2020. С. 159 (№1); 160 (№4).

2.1	Складне речення як синтаксична одиниця 1) Виконати вправи і тести за: <i>Омельчук С.</i> Правописний практикум з української мови нової редакції «Українського правопису». Сергій Омельчук, Блажко. Київ, 2020. С. 179 (№1, 2). 2) Підготувати реферативне повідомлення на тему: вираження семантико-синтаксичних відношень і синтаксичних зв'язків у складному реченні. Рекомендована література: <i>Арібжанова І.</i> Сучасна українська мова. Базові поняття синтаксису. навч. посібник. Київ: ВПЦ «Київський ун-т», 2016. 159с. <i>Межов О. Г.</i> Синтаксис української мови: навч. посібник. Надтир'я, 2021. 268 с.
2.2	Структурно-семантичні типи складносурядних речень а) Виконати вправи за лекційним матеріалом: <i>Омельчук С.</i> Правописний практикум з української мови нової редакції «Українського правопису». Сергій Омельчук, Блажко. Київ, 2020. С. 180 - 182. б) зробити пунктуаційний аналіз усіх речень (за схемою) №8, с.181 (там само). 2. Написати есей (тема на вибір), використовуючи складні речення різних типів. Випишіть із тексту по 3 складних речень різними синтаксичними відношеннями та різним характером зв'язку. Схарактеризуйте їхню будову, намалюйте рівневу схему їх. 3. Доберіть приклади, що увиразнюють синонімічні відношення в простих і складних речень.
2.3.	Складнопідрядні речення в синтаксичній системі 1) Випишіть 10 складнопідрядних речень, підкресліть граматичні центри, виокремте засоби зв'язку та схарактеризуйте їх. 2) Ознайомитися з науковим виданням: <i>Христіанінова Р.О.</i> Складнопідрядні речення в сучасній українській мові: [монографія]. К.: Інститут української мови; Видавничий центр Дмитра Бураго, 2012. 368с.

	3) З опертям на вказану вище працю підготувати усні виступи на тему: «Сполучні засоби та їх функції у структурі складнопідрядних речень. Підрядність як синтаксична категорія».
2.4.	Структурно-семантична класифікація складнопідрядних речень. Складнопідрядні речення з кількома підрядними. Опрацювати й законспектувати: <i>Український правопис</i>. Київ. Науково-виробниче підприємство «Видавництво “Наукова думка” НАН України», 2019. С.227; 229. Виконати завдання: <i>Омельчук С.</i> Правописний практикум з української мови. Новий формат редакції «Українського правопису». Сергій Омельчук, Марія Омельчук. Київ, 2020. С. 183 - 189. Випишіть з художньої літератури 6 складнопідрядних речень. Схарактеризуйте співвідношення семантичних типів мовних сполучників і виявів семантико-синтаксичних відношень між частинами складнопідрядного речення. Зверніть увагу на стилістичний потенціал варіантних засобів вираження семантики складнопідрядних речень.
2.5	Безсполучникове речення Прочитати й законспектувати: Проблема класифікації складного безсполучникового речення. Рекомендована література: 1) <i>Дорошенко С. І.</i> Складні безсполучникові конструкції в українській мові : монографія. Харків : Вища школа, 1980. 152 с. 2) <i>Дудик П. С., Прокопчук Л.</i> Синтаксис української мови : підручник. К. : Академія, 2010. С. 243–249. Виконати практичні завдання за: <i>Омельчук С.</i> Правописний практикум з української мови. Новий формат редакції «Українського правопису». Сергій Омельчук, Марія Омельчук. Київ, 2020. С. 190 - 193. 10 безсполучникових складних речень (на вибір) проаналізуйте за схемою. Зверніть увагу на стилістичний потенціал варіантних засобів вираження семантики в реченнях.
2.6	Складна синтаксична конструкція. Період

	Підготувати повідомлення на тему «Специфіка н едності», опираючись на рекомендовану літературу: 1) Мариненко І. О. Синтаксис української мови (з п пунктуації): навч. посібник. Київ, 2021. 279 с. 2) Межов О. Г. Синтаксис української навчально-методичний посібник / Волинський наці університет імені Лесі Українки. Луцьк, 2024. 292 с. 3) Мірченко М. В. Сучасна українська літератур Функційний аналіз синтаксичних одиниць та Теоретико-прагматичний комплекс з синтаксису: навч. Луцьк : Вежа-Друк, 2021. 200 с. Виконати практичні завдання за: Омельчук С. Правописний практикум з української мови. Но редакції «Українського правопису». Сергій Омельчук, Марі Київ, 2020. С. 196 – 199. Випишіть з художньої літератури 5 прикладів Схарактеризуйте їх.
2.7	Пунктуація у складному реченні. Авторська пунктуація. Підберіть з художньої літератури і запишіть 3 текстові ф (диктанти). Схарактеризуйте їх за структурою речень і пунктуаційний аналіз текстів. Порівняйте правила пунктуації у складному реченні укр польської мов. Запишіть приклади.

ММетоди

Контроль виконання та оцінювання завдань, винесених на самостійне опрацювання, проводимо в процесі вивчення тем кожного змістового модуля.

Методи навчання

Методи навчання і викладання:

- ✓ лекція, бесіда, дискусія;
- ✓ практичний метод (практичні вправи, практичні роботи);
- ✓ наочний метод (ілюстрація, демонстрація, презентація);
- ✓ робота з навчально-методичною літературою (конспектування, тезування, рецензування, складання реферату);
- ✓ методи дистанційного навчання;
- ✓ самостійна робота (розв'язання завдань);

✓ індивідуальна науково-дослідна робота здобувачів першого рівня освіти.

Освітні технології:

✓ технології особистісно зорієнтованого навчання, які забезпечують розвиток усіх видів мовленнєвої діяльності (слухання, говоріння, читання і письма), формують комунікативні уміння;

✓ комунікативні та інформаційно-комунікаційні технології, технології проблемного навчання.

Система контролю та оцінювання

Система контролю та оцінювання навчальних досягнень студентів у процесі вивчення навчальної дисципліни проводиться у формі поточного та підсумкового контролю.

Поточний контроль проводиться на кожному практичному занятті. Методами контролю є усна (фронтальне опитування, вибіркове опитування, дискусії, презентації тощо) чи письмова (тестування, есе, реферат, творча робота) відповідь студента.

Формою підсумкового контролю є іспит.

Розподіл балів

Поточне оцінювання (аудиторна та самостійна робота)														Кількість балів (залік)	Сумарна к-ть балів
	Змістовий модуль 1							Змістовий Модуль 2						40	100
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	T13	T14		
4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	

Критерії оцінювання навчальних досягнень студентів

✓ **Оцінку А (90 – 100 балів) або „відмінно”** заслуговує відповідь, яка містить вичерпне за сумою поданих знань розкриття усіх запитань, розгорнуту аргументацію кожного з положень, побудована логічно й послідовно, розкриває питання від його нижчих до вищих рівнів, а також містить приклади, які дозволяють судити про повноту уявлень студента з поставленого питання. Відповідь повинна бути викладена гарною, багатомовною, відзначатися точним вживанням термінів, містити посилання на засвоєну навчальну літературу.

✓ **Оцінку В (80 – 89 балів) або „добре”** заслуговує відповідь, яка містить повне, але не вичерпне за сумою виявлених знань висвітлення усіх запитань, скорочену аргументацію головних положень, допущено порушення логіки й послідовності викладу матеріалу, а розуміння теоретичних питань не підкріплює ілюстраціями. У відповіді допускаються стилістичні помилки, неточне вживання термінів, довільне витлумачення фактів.

✓ **Оцінку С (70 – 79 балів) або „добре”** заслуговує відповідь, яка містить недостатньо вичерпне за сумою виявлених знань висвітлення поставлених

запитань, відсутня аргументація головних положень, допущено порушення логіки й послідовності викладу матеріалу, а наведені приклади з текстів не відповідають теоретичним моментам запропонованого курсу. У відповіді є стилістичні помилки, неточне вживання термінів, довільне витлумачення фактів. Крім того, таким балом може бути оцінений студент, який протягом семестру не виявляв відповідних знань з курсу, але на іспиті успішно відповів на поставлені теоретичні та практичні завдання.

- ✓ **Оцінку D (60 – 69 балів) або „задовільно”** заслуговує відповідь, яка містить неповне за сумою виявлених знань висвітлення усіх запитань, поверхово аргументує положення відповіді, у викладі допускає композиційні диспропорції, порушення логіки й послідовності викладу матеріалу, не ілюструє теоретичні положення прикладами. Мова відповіді рясніє помилками, наявне неправильне слово- й терміновживання.
- ✓ **Оцінку E (50 – 59 балів) або „задовільно”** заслуговує відповідь, яка містить неповне за сумою виявлених знань висвітлення усіх запитань або за незнання окремого питання із загальної кількості поставлених. У викладі студента допущені композиційні диспропорції, порушення логіки й послідовності викладу матеріалу. Студент не може відтворити основні теоретичні положення, але наводить окремі приклади. Мова відповіді рясніє помилками, наявне неправильне слово- й терміновживання, немає розуміння окремих мовознавчих термінів.
- ✓ **Оцінку FX (35 – 49 балів) або „незадовільно”** виставляємо, якщо студент протягом навчального семестру набрав недостатню кількість балів за змістові модулі, він не може бути допущеним до складання іспиту. У випадку, якщо студент допущений, але його відповідь на іспиті містить неправильне висвітлення поставлених питань, помилкову аргументацію, допускає помилкові висновки, неправильне посилання на факти та їхнє витлумачення, мова близька до суржику, він також може бути оцінений незадовільно.
- ✓ **Оцінку F (1 – 34 бали) або „незадовільно”** виставляємо, якщо студент протягом навчального семестру набрав недостатню кількість балів за змістові модулі, у такому випадку він не може бути допущеним до складання іспиту. Якщо студент допущений, але відповісти на поставлені запитання на іспиті він не може або відповідає неправильно, а також не може дати відповідь на жодне із поставлених додаткових запитань, таку відповідь оцінюємо незадовільно.

✓ **Шкала оцінювання: національна та ЄКТС**

100-бальна шкала	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ЄКТС	
		Оцінка	Пояснення за розширеною шкалою
90–100	Відмінно	A	відмінно
80–89	Добре	B	дуже добре
70–79		C	добре
60–69	Задовільно	D	задовільно
50–59		E	достатньо
35–49	Незадовільно	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
1–34		F	незадовільно з обов'язковим самостійним повторним опрацюванням освітнього компонента до

Перелік питань для самоконтролю навчальних досягнень студентів

1. Лінгвістичний статус простих ускладнених речень.
2. Розкрийте зміст понять « предикативність та напівпредикативність».
3. Напівпредикативні конструкції в синтаксисі української мови.
4. Поняття про відокремлення компонентів речення.
5. Речення з сурядними рядами словоформ: історія питання, пунктуація.
6. Класифікація речень із напівпредикативними зворотами: атрибутивні, обставинні та субстантивні звороти.
7. Пояснювально-уточнювальні звороти у позиційній структурі речення.
8. Суб'єктивно-модальні форми як маркери суб'єктивної модальності та засоби ускладнення структури простого речення.
9. Прості ускладнені речення зі вставними конструкціями.
10. Прості ускладнені речення зі вставленими конструкціями.
11. Звертання у структурі простого ускладненого речення.
12. Сутність граматичного значення складного речення.
13. Якими засобами можна поєднати частини складного речення? Яка роль кожного з них?
14. У чому специфіка семантико-синтаксичної організації складного речення?
15. Які речення називають складносурядними? Які формальні типи їх ви знаєте?
16. Назвіть параметри класифікації сполучникових засобів у складносурядних реченнях.
17. У чому полягає специфіка підрядного зв'язку в складнопідрядному реченні?
18. Засоби зв'язку в складнопідрядних реченнях.
19. Формальні типи складнопідрядних речень.
20. Які ознаки характерні для складнопідрядних означальних (присубстантивних) і прикомпаративних речень?
21. У чому специфіка складнопідрядних речень з'ясувальних?
22. Подайте загальну характеристику складнопідрядних речень обставинного типу.
23. Які ознаки характерні для складнопідрядних речень часу?
24. У чому специфіка складнопідрядних речень зі значенням зумовленості?
25. Які критерії дають змогу розмежувати складнопідрядні порівняльні речення та прості ускладнені речення з порівняльними зворотами.
26. Які ознаки характерні для складнопідрядних речень відповідності (зіставлявальних)?
27. Особливості складних безсполучникових речень?
28. Які принципи класифікації складних безсполучникових речень ви знаєте?
29. Які особливості мають складні безсполучникові речення відкритої структури?
30. У чому специфіка складних безсполучникових речень типізованої структури?
31. Які характерні ознаки притаманні складним безсполучниковим реченням нетипізованої структури?
32. Визначте критерії синоніміки складних сполучникових та безсполучникових речень.
33. У чому сутність поняття про складні багатокомпонентних речень?
34. Які особливості характерні для багатокомпонентних складних речень із сурядним і безсполучниковим зв'язками?
35. Які характерні ознаки притаманні багатокомпонентним складнопідрядним реченням (із супідрядністю, послідовною підрядністю).
36. У чому специфіка складних багатокомпонентних речень із сурядним та підрядним зв'язками?
37. Які особливості характерні для багатокомпонентних складних речень із сурядним, підрядним та безсполучниковим зв'язками.

38. Що ви знаєте про специфіку періоду?
39. Як ви визначаєте складне синтаксичне ціле (надфразну єдність) як синтаксичну одиницю?
40. Розділові знаки у складних реченнях.

Перелік питань для підсумкового контролю навчальних досягнень студентів

1. Прості ускладнені речення в синтаксичній системі української мови.
2. Поняття про напівпредикативність як синтаксичну категорію простого ускладненого речення.
3. Речення з сурядними рядами словоформ.
4. Семантичні відношення в реченнях, ускладнених сурядними рядами словоформ.
5. Однорідні та неоднорідні означення: критерії розмежування. Пунктуація.
6. Узагальнювальне слово та сурядний ряд словоформ. Пунктуація.
7. Класифікація речень із напівпредикативними конструкціями.
8. Типи напівпредикативних зворотів.
9. Речення з напівпредикативними прикметниковими та дієприкметниковими зворотами.
10. Пунктуація у реченнях, ускладнених напівпредикативними прикметниковими та дієприкметниковими зворотами.
11. Відокремлені обставини, виражені одиничними дієприслівниками і дієприслівниковими зворотами.
12. Особливості порівняльних зворотів як ускладнювальних компонентів простого речення.
13. Речення із субстантивними напівпредикативними зворотами.
14. Речення з пояснювально-уточнювальними зворотами. Пунктуація.
15. Просте речення, ускладнене суб'єктивно-модальними формами.
16. Речення зі вставними конструкціями (словами, словосполученнями, реченнями).
17. Пунктуація в реченнях, ускладнених вставними і вставленими конструкціями.
18. Історія вчення про вставлені одиниці.
19. Вставлені конструкції як засоби вираження суб'єктивної модальності.
20. Речення зі звертаннями: семантика, функціонування, пунктуація..
21. Загальна характеристика складного речення. Основні ознаки складного речення.
22. Поняття про складносурядне речення: визначення, формально-граматична та структурно-семантична класифікації.
23. Складносурядні речення з єднальними відношеннями.
24. Складносурядні речення з розділовими відношеннями.
25. Складносурядні речення із зіставно-протиставними відношеннями.
26. Градаційні та пояснювальні складносурядні речення.
27. Загальна характеристика складнопідрядних речень: визначення та проблема класифікації.
28. Основні відмінності між складносурядними та складнопідрядними реченнями.
29. Сполучники і сполучні слова як засоби зв'язку підрядної частини з головною у складному реченні.
30. Складнопідрядні означальні (присубстантивні) речення їхні особливості.
31. Складнопідрядні прикомпаративні речення.
32. Складнопідрядні з'ясувальні речення.
33. Складнопідрядні займенниково-співвідносні речення (загальна характеристика).
34. Загальна характеристика складнопідрядних речень обставинного типу.
35. Складнопідрядні речення часу.
36. Складнопідрядне речення зумовленості (причини, умови, мети, допустові й наслідкові речення).

37. Складнопідрядні порівняльні речення.
38. Складнопідрядні речення відповідності (зіставлявальні).
39. Складнопідрядні речення відносно-поширювальні (супровідні).
40. Поняття про складні безсполучникові речення.
41. Питання класифікації складних безсполучникових речень.
42. Синоніміка складних сполучникових та безсполучникових речень.
43. Розділові знаки у складних безсполучникових реченнях.
44. Поняття про складні багатокomпонентні речення.
45. Складні багатокomпонентні речення з різними типами зв'язку.
46. Поняття про період як синтаксичну одиницю.

Відповідно до «Порядку визнання у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича результатів навчання, здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти» (протокол № 16 від 25 листопада 2024 року)

(<https://www.chnu.edu.ua/universytet/normatyvni-dokumenty/poriadok-vyznannia-u-chernivetskomu-natsionalnomu-universyteti-imeni-yurii-fedkovycha-rezultativ-navchannia-zdobutykh-shliakhom-neformalnoi-taabo-informalnoi-osvity/>) під час вивчення дисципліни здобувачеві освіти може бути зараховано до 25% балів, отриманих за результатами неформальної та / або інформальної освіти з проблем, що відповідають тематиці курсу.

Рекомендована література

Основна

1. Арібжанова І. Сучасна українська мова. Базові поняття синтаксису: навч. посібник. Київ: ВПЦ «Київський ун-т», 2016. 159с.
2. Городенська. Українське слово у вимірах сьогодення. К. : КММ, 2019. 208 с.
3. Мариненко І. О. Синтаксис української мови (з правилами пунктуації): навч. посібник. Київ, 2021. 279 с.
4. Межов О. Г. Синтаксис української мови: навчально-методичний посібник / Волинський національний університет імені Лесі Українки. Луцьк, 2024. 292 с.
5. Мірченко М. В. Сучасна українська літературна мова. Функційний аналіз синтаксичних одиниць та категорій. Теоретико-прагматичний комплекс з синтаксису: навч. посібник. Луцьк : Вежа-Друк, 2021. 200 с.
6. Український правопис (нова редакція) / АН України, Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні; Ін-т української мови. Київ : Наук. думка, 2019. С. 197–256.
7. Шабат-Савка С. Т., Максим'юк О. В., Шатілова Н. О. Пунктуація української мови : навчальний посібник. Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2016. 240 с.

Допоміжна

1. Горголюк Н. Г. Об'єктивна і суб'єктивна модальність: співвідношення понять і термінів. Наукові праці. Філологія. Мовознавство. 2017. Випуск 287. Том 299. С. 26–31.
2. Граматика сучасної української літературної мови: морфологія / за редакцією К. Г. Городенської. К. : Видавничий дім Дмитра Бураго, 2017. 752 с.

3. Загнітко А. П. Теорія лінгвоперсонології: монографія. Вінниця: Нілан-Лтд, 2017. 136 с.
4. Кульбабська О., Тесліцька Г. Семантика та синтагматика простих речень з напівпредикативними ад'єктивними компонентами в українській мові. LINGUA MONTENEGRINA, god. XV/1, br. 29, Cetinje, 2022. Р. 101–118.
5. Омельчук С. Правописний практикум з української мови. Норми нової редакції «Українського правопису». Сергій Омельчук, Марія Блажко. Київ, 2020. С. 196 – 199.
6. Христіанінова Р.О. Складнопідрядні речення в сучасній українській мові: [монографія]. К.: Інститут української мови; Видавничий дім Дмитра Бураго, 2012. 368с.
7. Шабат-Савка С. Т. Категорія комунікативної інтенції в українській мові : монографія. Чернівці : „Букрек”, 2014. 412 с.

Інформаційні ресурси

1. Вікіпедія. URL: uk.wikipedia.org/wiki
2. Культура мови на щодень: Довідково-інформаційна система / Інститут української мови НАН України. Київ. 2010. URL: <http://bit.ly/33ev57P>
3. Український лінгвістичний портал: <https://www.ulif.org.ua/>.
4. Портал української мови та культури: <https://slovnyk.ua/>.

Політика щодо академічної доброчесності

Дотримання політики щодо академічної доброчесності учасників освітнього процесу під час вивчення навчальної дисципліни регламентують такі документи: «Етичний кодекс Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича»

<https://www.chnu.edu.ua/media/jxdfs0zb/etychnyi-kodeks-chernivetskoho-natsionalno-universytetu.pdf>

Положенням про виявлення та запобігання академічного плагіату у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича» https://www.chnu.edu.ua/media/f5eleobm/polozhennya-pro-zapobihannya-plahiatu_2024.pdf